

Stf justitieombudsmannen
Hans Ragnemalm

Anmälan mot Länsstyrelsen i Stockholms län och initiativärende mot Vägverket angående handläggningen av ett ärende om körkortstillstånd

---

Anmälan

I en anmälan mot Länsstyrelsen i Stockholms län, som kom in till JO den 7 april 2005, klagade AA på att länsstyrelsen hade angett fel villkor i ett beslut om körkortstillstånd för behörigheten CE samt att han inte hade fått del av villkoret.

I anmälan framfördes bl.a. följande. När AA kom till uppkörningen den 23 mars 2005 vägrades han att köra upp. Skälet till detta var att han hade glasögon på sig och att det i inspektörens papper stod att han skulle ha kontaktlinser (villkor 01.02). Vid kontakt den 24 mars 2005 med en handläggare på länsstyrelsen bekräftades att ett misstag hade skett och att villkoret skulle ha varit 01.06 i stället för 01.02. På körkortstillståndet står under rubriken VILLKOR: "Se särskild handling". Denna handling skickas dock inte ut till sökanden. AA uppgav att han ville ha ekonomisk ersättning för den felaktiga hanteringen.

Utredning

Vid telefonsamtal den 12 april 2005 uppgav en handläggare vid länsstyrelsen bl.a. följande.

Beslut om körkortstillstånd fattas av länsstyrelsen och skickas ut av Vägverket. Länsstyrelsen beviljar ca 40 000 körkortstillstånd per år och i AA:s ärende gjorde länsstyrelsen en felaktig inmatning, handläggaren skrev "02" i stället för "06". I tillståndet hänvisas beträffande aktuella villkor till en särskild handling. Såvitt hon vet skickas dock denna särskilda handling inte ut till en sökande, så icke heller till AA

Vid telefonkontakt med en handläggare vid Vägverket bekräftades att den särskilda handlingen inte skickades ut samt uppgavs att det av tekniska skäl inte gick att ange eventuella villkor i själva beslutshandlingen. Han uppgav vidare bl.a. att arbete pågick för att se till att sökanden i samband med beslutet om körkortstillstånd skulle få besked om villkoren.

Länsstyrelsen anmodades därefter att göra en utredning och yttra sig såvitt avsåg vad AA uppgett om att den särskilda handlingen med villkor inte hade expedierats till honom.

I yttrande den 26 maj 2005 anförde länsstyrelsen i huvudsak följande.

AA ansökte om körkortstillstånd för behörighet CE och meddelades körkortstillstånd den 3 september 2004. På grund av förbiseende matade länsstyrelsen in fel villkorskod, 01.02, istället för 01.06. Den första koden innebär att föraren måste använda kontaktlinser som fördras väl och används i de fall styrkan överstiger åtta dioptrier i den mest brytande meridianen. Den sistnämnda koden innebär krav på glasögon eller kontaktlinser. Länsstyrelsens felaktiga inmatning medförde att AA inte tilläts genomföra sitt bokade körprov på grund av att han bar glasögon. Efter att AA kontaktat Länsstyrelsen uppmärksammades felet och kodningen ändrades.

AA är upprörd över hur Länsstyrelsen hanterat ärendet och menar att det inte verkar finnas några rutiner som kontrollerar att rätt kod matas in. Han anför vidare att den som söker körkortstillstånd inte har möjlighet att se vilka villkor som Länsstyrelsen beslutar om.

Länsstyrelsen beklagar den olägenhet AA åsamkats genom det inställda körprovet.

Länsstyrelsen i Stockholms län hanterar ca 50 000 ansökningar om körkortstillstånd per år. Beslut om körkortstillstånd samt eventuella villkorskoder matas in manuellt av en handläggare. Det är naturligtvis önskvärt att några felinmatningar aldrig sker. Tyvärr inträffar fel men mot bakgrund av den stora mängd ärenden som hanteras är det sällsynt förekommande. Personalen har erinrats om vikten av att noggrant kontrollera varje inmatning samt vilka konsekvenser en felinmatning kan få.

Av 3 kap 3 § andra stycket körkortsförordningen framgår att när ett körkortstillstånd har meddelats ska Vägverket utfärda ett bevis om tillståndet. I beviset skall bland annat anges de behörigheter som tillståndet gäller för och vilka villkor som meddelats för körkortstillståndet.

I de fall koden 01.02 matas in framgår det inte i klartext vad koden innebär. Istället står angivet på beviset om körkortstillstånd som utfärdats av Vägverket ”se särskild handling”.

Någon sådan handling skickas dock inte ut till tillståndshavaren av Vägverket. Länsstyrelsen anser att detta är en brist som bör åtgärdas. Enligt Vägverket beror det på tekniska problem och efter Länsstyrelsens påpekande har Vägverket noterat problemet och det finns nu med på en åtgärdslista hos verket.

JO Berggren beslutade den 2 juni 2005 att inom ramen för det pågående ärendet mot Länsstyrelsen i Stockholms län inleda en utredning av Vägverkets handläggning. Vägverket anmodades att yttra sig över utformningen av de bevis om körkortstillstånd som verket utfärdar med stöd av 3 kap. 3 § andra stycket körkortsförordningen (1998:980), särskilt såvitt avsåg behandlingen av uppgifter om eventuella villkor för körkortstillståndet.

Sedan AA hade beretts tillfälle att kommentera länsstyrelsens remissvar specificerade han, i en skrivelse jämte bilaga som kom in den 23 juni 2005, det belopp med vilket han yrkade ersättning från länsstyrelsen. Efter det att han vid telefonsamtal den 28 juni 2005 upplysts om att JO inte är behörig att pröva skadeståndsanspråk översändes skrivelsen jämte bilaga på AA:s begäran till Justitiekanslern (JK).

I Vägverkets yttrande den 23 augusti 2005 anfördes i huvudsak följande.

Utredning

Gällande bestämmelser

Länsstyrelsen prövar enligt 7 kap. 2 § körkortslagen (1998:488) ärenden om körkortstillstånd och – med visst undantag beträffande automatväxlat fordon – villkor som sägs i 3 kap. 10 § körkortslagen. Uppgifter om länsstyrelsens beslut skall föras in i vägtrafikregistret i enlighet med vad som anges i bilaga 2 till förordningen (2001:650) om vägtrafikregister. Enligt 3 kap. 3 § andra stycket körkortsförordningen (1998:980) skall Vägverket utfärda ett bevis om körkortstillstånd när tillstånd har meddelats. I beviset skall bl.a. anges de villkor som meddelats för körkortstillståndet eller körkortet. Beträffande körkortshandlingen anges beslutade villkor endast i form av sifferkoder. Närmare bestämmelser om detta finns i 2 kap. 1 § körkortsförordningen och i Vägverkets föreskrifter (VVFS 2003:68) om körkortets utformning och innehåll.

Tillämpningen

I det fall länsstyrelsen beslutar villkor ”Glasögon” anges villkoret i klartext i beviset om körkortstillstånd. För samtliga övriga villkor, inklusive de som i övrigt avser synen, anges endast ”Se särskild handling” i beviset och någon särskild handling bifogas inte. Körkortshavaren får således i dessa fall ingen information om beslutade villkor genom beviset. Såvitt verket känner till skickar länsstyrelsen sitt beslut om meddelat körkortstillstånd till körkortshavaren endast om beslutet är förenat med andra villkor än sådana som avser synen.

Yttrande

Det råder ingen tvekan om att verket, i fråga om andra villkor än ”Glasögon”, i strid med kravet i

3 kap. 3 § körkortsförordningen underlåter att i beviset om körkortstillstånd ange de villkor som meddelats. Även om det finns tekniska problem som förklaring till detta, och villkoret ”Glasögon” svarar för den absoluta merparten av meddelade villkor, är förhållandet naturligtvis inte acceptabelt. Verket har därför omedelbart påbörjat det arbete som krävs för att uppfylla gällande bestämmelser.

Enligt tidigare körkortslagstiftning (före den 1 oktober 1998) skulle beviset medföras vid övningskörning men däremot fanns inget krav på uppgifter om villkor i beviset. Numera, och då beviset skall innehålla beslutade villkor, finns inget krav på att det skall medföras under färd. Från rättssäkerhetssynpunkt måste länsstyrelsens underrättelse om beslutet, med information om hur beslutet kan överklagas i förekommande fall, vara den grundläggande åtgärden (jfr JO 1995/96 s. 404). Eftersom beviset om körkortstillstånd inte torde avse att generellt ersätta en sådan underrättelse och inte heller kan tillmätas någon egentlig betydelse från kontrollsynpunkt, finns det skäl att se över samspelet mellan länsstyrelsens beslut och beviset om körkortstillstånd.

AA gavs möjlighet att kommentera verkets remissvar.

Bedömning

I enlighet med vad JO uttalade i det beslut som Vägverket har hänvisat till (JO 1995/96 s. 404) kan det normalt inte med stöd av reglerna om underrättelse av beslut i 21 § förvaltningslagen (1986:223) eller någon annan bestämmelse krävas att länsstyrelsen underrättar en sökande om sitt beslut att meddela körkortstillstånd. Denna bedömning grundar sig på att sökanden fått sin ansökan beviljad och att underrättelse om detta lämnas genom Vägverkets försorg (jfr s. 407 i det nämnda beslutet). Av utredningen har inte framkommit annat än att AA var införstådd med att körkortstillståndet skulle gälla under villkor att han bar glasögon vid körning. Eftersom länsstyrelsens avsikt således synes ha varit att meddela ett beslut som inte gick AA emot, har jag mot den angivna bakgrunden inte någon erinran mot att

länsstyrelsen inte underrättade AA om sitt beslut. Givetvis kan dock länsstyrelsen inte undgå kritik för den felaktiga inmatningen. Jag förutsätter att länsstyrelsen följer upp att de rutiner som tillämpas är ägnade att förhindra en upprepning av det inträffade.

Det bevis som Vägverket utfärdar är alltså normalt den enda handling som en sökande får angående sitt körkortstillstånd. Av beviset skall tillståndshavaren och andra, t.ex. den som skall fungera som handledare vid övningskörning, kunna utläsa vilka behörigheter som tillståndet gäller för, de villkor som meddelats för körkortstillståndet, upplysningar om tillståndets giltighetstid och om att tillståndet kan återkallas i de fall som avses i 5 kap. körkortslagen (se 3 kap. 3 § körkortsförordningen andra stycket 1 - 4).

Vägverket har förklarat att verket, i fråga om andra villkor än "Glasögon", i strid med bestämmelsen i 3 kap. 3 § körkortsförordningen regelmässigt underlåter att ange de villkor som har meddelats för körkortstillståndet. Jag ser allvarligt på detta och verket förtjänar självfallet kritik för den bristfälliga handläggningen.

Naturligtvis kan beviset om körkortstillstånd bidra till bl.a. att misstag av länsstyrelsen vid beslutsfattandet upptäcks. En korrekt tillämpning av 3 kap. 3 § körkortsförordningen från verkets sida skulle i vart fall ha förbättrat möjligheterna för AA att undvika de olägenheter som han nu drabbades av genom länsstyrelsens felaktiga inmatning.

Med dessa uttalanden avslutar jag ärendet.